TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2026. gada 13. maijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dalībvalsts atbildība par Savienības tiesību normu pārkāpumu – LESD 63. panta un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta pārkāpšana ar nekustamā īpašuma lietojuma tiesību zudumu *ex lege* – Šo tiesību atjaunošana pēc Eiropas Savienības Tiesas sprieduma – Zaudējumu atlīdzināšana – Dalībvalsts tiesiskajā regulējumā paredzēts finansiāls atlīdzinājums, kura aprēķins balstīts tikai uz šā īpašuma vērtību tirgū lietojuma tiesību dzēšanas laikā – Pienākums pienācīgi atlīdzināt zaudējumus – Negūtā peļņa

Lietā C-286/25

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa, Ungārija) iesniegusi ar 2025. gada 3. aprīļa lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2025. gada 15. aprīlī, tiesvedībā

BRANDL Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

pret

Agrárminisztérium,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*] (referents), tiesneši O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*], S. Rodins [*S. Rodin*], N. Pisarra [*N. Piçarra*] un N. Fengers [*N. Fenger*],

ģenerāladvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *BRANDL Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.* vārdā – *T. Szendrő-Németh*, *ügyvéd*,

– Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér* un *K. Szíjjártó*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. Mataija*, *A. Tokár* un *G. von Rintelen*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 63. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 17. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *BRANDL Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.* (turpmāk – *Brandl*) un *Agrárminisztérium* (Lauksaimniecības ministrija, Ungārija) par tāda finansiāla atlīdzinājuma apmēru, kas paredzēts Ungārijas tiesību aktos, kuri pieņemti, lai izpildītu 2019. gada 21. maija spriedumu Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 LESD 63. panta 1. punktā noteikts:

"Ievērojot šajā nodaļā izklāstītos noteikumus, ir aizliegti visi kapitāla aprites ierobežojumi dalībvalstu, kā arī dalībvalstu un trešo valstu starpā."

4 Hartas 17. panta 1. punkts paredz:

"Ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par [īpašuma] zaudējum[u] laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs."

Ungārijas tiesības

5 Ungārijas likumdevējs 2013. gada 12. decembrī pieņēma *mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény* (2013. gada Likums Nr. CCXII par dažādiem noteikumiem un pārejas pasākumiem saistībā ar 2013. gada Likumu Nr. CXXII par lauksaimniecības un meža zemes pārdošanu; turpmāk – 2013. gada likums par pārejas noteikumiem). Šis likums stājās spēkā 2013. gada 15. decembrī.

6 Minētā likuma 108. panta 1. punktā bija noteikts:

"2014. gada 1. maijā uz likuma pamata spēku zaudē jebkuras lietojuma tiesības, kas pastāv 2014. gada 30. aprīlī un kas iegūtas, noslēdzot beztermiņa līgumu vai līgumu uz noteiktu laiku, kura darbība beidzas pēc 2014. gada 30. aprīļa, starp personām, kas nav tuvi radinieki no vienas un tās pašas ģimenes."

7 Pamatojoties uz 2021. gada Likumu Nr. CL, ar ko groza dažus lauksaimniecības likumus un kas stājās spēkā 2022. gada 1. janvārī, 2013. gada likumā par pārejas noteikumiem tika iekļauta 20./F nodaļa. Šīs nodaļas, kas citastarp ietver jaunos pantus 108./B, 108./K, 108./L un 108./N, nosaukums ir šāds: "Īpaši noteikumi, kas pieņemti, lai izpildītu [2019. gada 21. maija spriedumu Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības), C-235/17, EU:C:2019:432)]".

8 2013. gada likuma par pārejas noteikumiem – redakcijā, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar 2021. gada Likumu Nr. CL, ar ko groza dažus lauksaimniecības likumus (turpmāk – 2013. gada likums 2021. gada redakcijā), – 108./B pantā ir noteikts:

"1. "Ikviena fiziska vai juridiska persona, kuras zemes lietojuma tiesības tiek dzēstas no zemesgrāmatas atbilstoši 108. panta 1. punktam, redakcijā, kas ir spēkā kopš 2014. gada 30. aprīļa [..], vai tās tiesību pārņēmējs uz šīs nodaļas pamata var lūgt dzēsto zemes lietojuma tiesību ierakstīšanu zemesgrāmatā no jauna, kā arī šajā nodaļā paredzēto atlīdzinājumu.

2. Dzēsto lietojuma tiesību īpašnieks vai tā tiesību pārņēmējs pretenzijas saistībā ar lietojuma tiesību dzēšanu attiecībā pret valsti vai valsts pārvaldes iestādēm var izvirzīt vienīgi [2013. gada] likuma par pārejas noteikumiem 20./F nodaļā paredzētajā kārtībā."

9 Šā likuma 108./K pantā paredzēts:

"1. Atlīdzinājuma aprēķinu balsta uz dzēsto lietojuma tiesību vērtību gadā. Vērtība gadā ir vienāda ar 1/20 no nekustamā īpašuma, kas iepriekš tika apgrūtināts ar lietojuma tiesībām, vērtības tirgū minēto lietojuma tiesību dzēšanas laikā.

[..]

4. Ja dzēstās lietojuma tiesības tiek no jauna ierakstītas zemesgrāmatā, atlīdzinājuma apmērs ir vienāds ar summu, ko iegūst, vērtību gadā sareizinot ar gadu skaitu no dzēšanas līdz ierakstīšanai no jauna.

[..]"

10 Minētā likuma 108./L panta 2. punktā noteikts:

"Ja [..] iesniegumā tiek norādīts pamatojums tam, ka papildus atbilstoši 108./K pantam aprēķinātajai summai tas var pretendēt arī uz citu atlīdzinājumu, [atbildīgā iestāde] atlīdzinājumu var noteikt apmērā, kas atšķiras no aprēķina atbilstoši 108./K pantam, proti, ņemot vērā aplūkojamā gadījuma konkrētos apstākļus un pienācīgus pierādījumus (papildu atlīdzinājums), citastarp ņemot vērā šādas zemesgabala iezīmes:

a) zemesgabala profils, forma un platība;

b) izvietojums;

c) atrašanās vieta;

d) sasniedzamība un ceļu stāvoklis;

e) topogrāfija un virsmas slīpums;

f) ūdensapgāde;

g) apsaimniekošanu traucējoši objekti;

h) apsaimniekošanas stāvoklis;

i) paaugstināts salnas, apledojuma un savvaļas dzīvnieku nodarīta kaitējuma risks;

j) apūdeņošana un apūdeņošanas iespējas;

k) iežogojumi;

l) ēkas lauksaimnieciskās apsaimniekošanas vajadzībām;

m) mēslojuma un agroķīmijas izmantojums;

n) vides piesārņojums un pastāvīgs kaitējums videi;

o) dabas aizsardzības statuss;

p) zemes uzlabošanas pasākumi."

11 Saskaņā ar šā likuma 108./N pantu:

"Par summu, kas aprēķināta atbilstoši 108./K līdz 108./M pantam, ir maksājami procenti par laikposmu no lietojuma tiesību zuduma līdz atlīdzinājuma samaksas dienai. Procentu likme ir vienāda ar centrālās bankas noteiktās pamatlikmes un divu procentpunktu summu. Procentu aprēķināšanas vajadzībām visās attiecīgā kalendārā ceturkšņa dienās ir piemērojama procentu likme, kas bija spēkā šā ceturkšņa pirmajā dienā."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

12 *Brandl* ir tādas lauksaimniecības zemes lietojuma tiesību īpašniece, kas Ungārijas zemesgrāmatā ierakstīta ar [ģeogrāfiskās informācijas] numuru 0159/3 un 0160.

13 Uz 2013. gada likuma par pārejas noteikumiem 108. panta 1. punkta pamata šīs lietojuma tiesības zaudēja spēku. 2014. gada 2. oktobrī tās tika dzēstas no zemesgrāmatas.

14 2018. gada 6. marta spriedumā *SEGRO* un *Horváth* (C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 62.–66., 94., 107. un 126. punkts) atzinusi, ka LESD 63. pants nepieļauj tādu normu kā 2013. gada likuma par pārejas noteikumiem 108. panta 1. punkts, Tiesa 2019. gada 21. maija spriedumā Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432, 129. punkts) ir precizējusi, ka ar pēdējo minēto normu netika ievērotas arī tiesības uz īpašumu, kas garantētas Hartas 17. pantā.

15 Pēc pēdējā minētā sprieduma Ungārijas likumdevējs grozīja 2013. gada likumu par pārejas noteikumiem, lai – ar vairākiem nosacījumiem – zemesgrāmatā no jauna varētu ierakstīt lietojuma tiesības, kas bija dzēstas uz šā likuma 108. panta 1. punkta pamata, un nodrošināt atlīdzinājumu šo tiesību īpašniekiem.

16 Pamatojoties uz 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./B panta 1. punktu, *Brandl* lūdza, lai tās lietojuma tiesības no jauna tiktu ierakstītas zemesgrāmatā; šis lūgums tika apmierināts.

17 Kā atlīdzinājumu par šo tiesību dzēšanas izraisītajiem saimnieciskajiem zaudējumiem *Nemzeti Földügyi Központ* (Valsts zemes lietu centrs, Ungārija), kas šajā jomā bija Lauksaimniecības ministrijas tiesību priekštecis, piešķīra *Brandl* attiecīgi 10 940 000 Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni 31 000 EUR) un 30 810 000 HUF (aptuveni 87 000 EUR) par zemesgabaliem, kas zemesgrāmatā ierakstīti ar numuru 0159/3 un 0160. Atbilstoši 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./K pantam Valsts zemes lietu centrs šīs summas aprēķināja, balstoties uz 1/20 no šo īpašumu vērtības tirgū 2014. gada 2. oktobrī, kas reizināta ar gadu skaitu no lietojuma tiesību dzēšanas līdz to ierakstīšanai zemesgrāmatā no jauna.

18 Tā kā *Brandl* uzskatīja, ka tas nav uzskatāms par pienācīgu atlīdzinājumu par tai nodarītajiem zaudējumiem prettiesiski atņemto lietojuma tiesību dēļ, tā pret Lauksaimniecības ministriju iesniedza pieteikumu iesniedzējtiesā – *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa, Ungārija). Šā pieteikuma pamatojumā šī sabiedrība apgalvo, ka atlīdzinājuma aprēķinā ir jāņem vērā arī negūtā peļņa.

19 Šajā ziņā *Brandl* norāda, ka pirms tās lietojuma tiesību dzēšanas tā apsaimniekoja aplūkojamos zemesgabalus, bet pēc minētās dzēšanas par šiem zemesgabaliem tika noslēgti nomas līgumi. Šajos līgumos noteiktais nomas maksu apmērs esot nozīmīgs negūtās peļņas novērtēšanā.

20 *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa) uzskata, ka atlīdzināma ir ikviena saimnieciski nelabvēlīga situācija, kas lietojuma tiesību īpašniekam izveidojusies to prettiesiskās dzēšanas dēļ. Tātad esot jāņem vērā negūtā peļņa. 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./K pantā, kas balstīts uz aplūkojamo īpašumu vērtību tirgū lietojuma tiesību dzēšanas laikā, neesot garantēta taisnīga atlīdzinājuma piešķiršana. Konkrētāk, šajā normā neesot ņemts vērā apstāklis, ka to gadu laikā, kas pagājuši no šo tiesību dzēšanas līdz to ierakstīšanai zemesgrāmatā no jauna, šo īpašumu vērtība tirgū varētu būt ievērojami mainījusies. Šajā gadījumā tiesas izraudzīts speciālists esot aprēķinājis, ka tad, ja tiktu ņemts vērā vērtības tirgū pieaugums šajos gados un turklāt tiktu izmantots šajā normā minētais kritērijs, atlīdzinājuma apmērs būtu 16 596 000 HUF (aptuveni 47 000 EUR) par zemesgabalu ar numuru 0159/3 un 49 341 500 HUF (aptuveni 140 000 EUR) par zemesgabalu ar numuru 0160.

21 Šādos apstākļos *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 63. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru pēc lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemesgabalu atjaunošanas pēc tam, kad tās ir tikušas dzēstas, pārkāpjot Savienības tiesības, piešķir lietojuma tiesību īpašniekam finansiālu kompensāciju, kurā nav ņemts vērā nekustamā īpašuma, uz kuru attiecas dzēstās lietojuma tiesības, būtisks tirgus vērtības pieaugums gados, kuros lietojuma tiesības bija dzēstas?

2) Vai taisnīgas kompensācijas jēdzienam, kas ir paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pantā un [2019. gada 21. maija] spriedumā lietā C-235/17 [Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432, 129. punkts)], atbilst dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru pēc lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemesgabalu atjaunošanas pēc tam, kad tās ir tikušas dzēstas, pārkāpjot Savienības tiesības,

piešķir lietojuma tiesību īpašniekam finansiālu kompensāciju, kurā nav ņemts vērā nekustamā īpašuma, uz kuru attiecas dzēstās lietojuma tiesības, būtisks tirgus vērtības pieaugums gados, kuros lietojuma tiesības bija dzēstas?

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

22 Tiesai iesniegtajos Eiropas Komisijas apsvērumos tā uzsver, ka vienīgais lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētais pārrobežu aspekts ir tas, ka *Brandl*, kas ir Ungārijā reģistrēta sabiedrība, vadītājs ir citas dalībvalsts valstspiederīgais. Komisija uzskata, ka šādos apstākļos lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība ir apšaubāma.

23 Tik tiešām LESD normas brīvības veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvības un kapitāla brīvas aprites jomā nav piemērojamas situācijā, kad visi elementi ir saistīti tikai ar vienu dalībvalsti (spriedums, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 47. punkts, un rīkojums, 2026. gada 27. janvāris, *OMW Petrom Marketing*, C-439/25, EU:C:2026:82, 36. punkts).

24 Turklāt Hartas piemērošanas joma, ciktāl runa ir par dalībvalstu rīcību, ir noteikta tās 51. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru Hartas noteikumi uz dalībvalstīm attiecas vienīgi tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus, un šī tiesību norma apstiprina Tiesas judikatūru par to, ka Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības jāpiemēro visās situācijās, kas reglamentētas Savienības tiesībās, taču ne ārpus šādām situācijām. Savukārt, ja tiesiskā situācija neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, tās izskatīšana nav Tiesas kompetencē, un Hartas normas, uz kurām eventuāli izdarīta atsauce, pašas vien nevar šo kompetenci pamatot (spriedums, 2024. gada 12. septembris, *Changu*, C-352/23, EU:C:2024:748, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

25 Šajā gadījumā nevar izslēgt, ka strīds pamatlietā, kura atrisināšanai, kā uzskata iesniedzējtiesa, ir nepieciešama LESD 63. panta un – šajā kontekstā – Hartas 17. panta interpretācija, attiecas uz situāciju, kurā, kā jau minēts šā sprieduma 23. punktā, visi aspekti ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti. Tā kā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neietver nevienu norādi, ka *Brandl* vadītājam būtu līdzdalība tās pamatkapitālā, šajā lūgumā, šķiet, nav minēts neviens apstāklis, kas dotu iespēju ar noteiktību secināt, ka tas būtībā ir pārrobežu strīds.

26 Tomēr, pat ja izdarītu pieņēmumu, ka visi nozīmīgie pamatlietas apstākļi ir saistīti tikai ar Ungārijas teritoriju, no tā tik un tā nebūtu izsecināms, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams.

27 Šajā ziņā jāatgādina, ka LESD 49., 56. vai 63. pantā paredzēto pamatbrīvību interpretācija var izrādīties nozīmīga lietā, kurā visi elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti, ja valsts tiesībās ir noteikts, ka tiesai ir jāpiešķir tās dalībvalsts valstspiederīgajam, kurā atrodas tiesa, tādas pašas tiesības, kādas citas dalībvalsts valstspiederīgajam šādā pašā situācijā izriet no Savienības tiesībām (skat. spriedumus, 2000. gada 5. decembris, *Guimont*, C-448/98, EU:C:2000:663, 23. punkts, un 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 52. punkts).

28 Kā liecina lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ar 2013. gada likumu 2021. gada redakcijā ieviestais atlīdzināšanas mehānisms saskaņā ar tā 108./B pantu neatkarīgi no valstspiederības attiecas uz "ikvienu fizisku vai juridisku personu, kuras lietojuma tiesības tika dzēstas no

zemesgrāmatas uz [2013. gada likuma par pārejas noteikumiem] 108. panta 1. punkta pamata". Turklāt šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu liecina, ka Valsts zemes lietu centrs un pēc tam Lauksaimniecības ministrija atzina, ka *Brandl* ir tiesīga saņemt atlīdzinājumu kārtībā, kas paredzēta 2013. gada likumā 2021. gada redakcijā, lai tādējādi izpildītu 2019. gada 21. maija spriedumu, Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432); tās arī uzskata, ka šī kārtība nodrošina zaudējumu pienācīgu atlīdzināšanu.

29 Ņemot vērā šo konkrēto informāciju lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, šķiet, ka Savienības tiesību principi par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, ko dalībvalsts izraisījusi ar Savienības tiesību normu pārkāpumu – šajā gadījumā 2019. gada 21. maija spriedumā Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432) konstatēto LESD 63. panta un Hartas 17. panta pārkāpumu –, ir nozīmīgi strīda atrisināšanai pamatlietā, turklāt neatkarīgi no tā, vai *Brandl* vadītājam, kurš ir citas dalībvalsts (nevis Ungārijas) pilsonis, ir līdzdalība šīs sabiedrības pamatkapitālā. Šādos apstākļos ir piemērojama šā sprieduma 27. punktā atgādinātā judikatūra, uz prejudiciālajiem jautājumiem attiecas nozīmīguma prezumpcija un līdz ar to tie ir pieņemami.

30 No izklāstītā ir izsecināms, ka prejudiciālie jautājumi ir pieņemami.

Par lietas būtību

31 Ar 2019. gada 21. maija spriedumu Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432) Tiesa ir nospriedusi, ka lietojuma tiesību zudums *ex lege*, proti, uz 2013. gada likuma par pārejas noteikumiem pamata, ir pretrunā LESD 63. pantam kopsakarā ar Hartas 17. pantu. Turklāt šā dalībvalsts tiesiskā regulējuma nesaderība ar kapitāla brīvu apriti tika atzīta jau ar Tiesas 2018. gada 6. marta spriedumu *SEGRO* un *Horváth* (C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157).

32 Šajā kontekstā šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nolūks ir noskaidrot, vai tāds atlīdzināšanas mehānisms kā 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā paredzētais nodrošina pienācīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem, ko izraisījis šis zudums *ex lege*.

33 Atbilstoši tam ir uzskatāms, ka ar šiem jautājumiem, kuri jāizvērtē kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesību akti jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēta nekustamā īpašuma lietojuma tiesību īpašniekam nodarīto zaudējumu atlīdzināšana pēc šo tiesību zuduma *ex lege*, kas nebija saderīgs ar LESD 63. pantu un Hartas 17. pantu, proti, ar finansiālu atlīdzinājumu, kura aprēķins balstīts tikai uz šā īpašuma vērtību tirgū laikā, kad minētās tiesības tika dzēstas no zemesgrāmatas.

34 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru privātpersonām, kam nodarīts kaitējums ar Savienības tiesību pārkāpumu, kurā vainojama dalībvalsts, ir tiesības uz atlīdzinājumu, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, ja pārkāptā Savienības tiesību noteikuma mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, ja šā noteikuma pārkāpums ir pietiekami būtisks un ja ir tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un privātpersonām nodarīto kaitējumu (skat. spriedumus, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 51. punkts, kā arī 2025. gada 1. augusts, *Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth* u.c., C-97/24, EU:C:2025:594, 27. punkts).

35 Tādā situācijā atlīdzināšanas mehānismā, kurš ieviests ar 2013. gada likumu 2021. gada redakcijā, minētie nosacījumi ir izpildīti. Pirmkārt, Tiesa jau ir nospriedusi, ka LESD 63. pants un Pamattiesību hartas 17. pants ir uzskatāmi par tiesību normām, kuru nolūks ir piešķirt tiesības privātpersonām un ka šo normu pārkāpums, kas konstatēts spriedumā sakarā ar pienākumu neizpildi un izsecināms arī no šā sprieduma 31. punktā minētā prejudiciālā nolēmuma, ir kvalificējams kā pietiekoši būtisks (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 10. marts, *Grossmania*, C-177/20, EU:C:2022:175, 70. un 71. punkts). Otrkārt, tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un personām, kurām dzēstas lietojuma tiesības, nodarītajiem zaudējumiem, tiesvedībā iesniedzējtiesā netika apšaubīta, ciktāl dažu 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā normu nolūks ir tieši Tiesas konstatētā pārkāpuma dēļ nodarīto zaudējumu atlīdzināšana.

36 Tā kā minētie nosacījumi ir izpildīti, atlīdzinājumam par Savienības tiesību normu pārkāpuma rezultātā privātpersonai nodarītu kaitējumu ir jābūt atbilstīgam, lai varētu nodrošināt tās tiesību efektīvu [iedarbīgu] aizsardzību (skat. spriedumus, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 82. punkts, kā arī 2021. gada 25. marts, *Balgarska Narodna Banka*, C-501/18, EU:C:2021:249, 125. punkts).

37 Katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kritēriji, kas dod iespēju noteikt atlīdzinājuma apjomu, ar nosacījumu, ka tie nevar būt nelabvēlīgāki kā tie, kas attiecas uz līdzīgiem prasījumiem vai prasībām, kuras pamatotas ar valsts tiesībām, un ka tie nevar būt izteikti tādējādi, lai padarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu šādu atlīdzināšanu (skat. spriedumus, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 90. punkts, kā arī 2007. gada 17. aprīlis, *AGM-COS.MET*, C-470/03, EU:C:2007:213, 94. punkts).

38 Tādējādi atzīstot, ka dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība, Tiesa vienlaikus ir precizējusi, ka [negūtās peļņas] kā atlīdzināma kaitējuma izslēgšana pilnībā nav pieļaujama Savienības tiesību pārkāpuma gadījumā, jo īpaši ekonomiska vai komerciāla rakstura prāvās negūtās peļņas izslēgšana var faktiski padarīt neiespējamu kaitējuma atlīdzināšanu (skat. spriedumus, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 87. punkts, kā arī 2007. gada 17. aprīlis, *AGM-COS.MET*, C-470/03, EU:C:2007:213, 95. punkts).

39 Situācijā, kad lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības zūd *ex lege*, kā paredzēts 2013. gada likuma par pārejas noteikumiem 108. panta 1. punktā, bet pēc tam šīs tiesības tiek atjaunotas, ir uzskatāms – lai gan par to vēl būtu jāpārliecinās iesniedzējtiesai –, ka negūtās peļņas avots būtu tie ieņēmumi no šīs zemes apsaimniekošanas vai iznomāšanas, kurus lietojuma tiesību īpašnieks, kuram nodarīti zaudējumi, nav varējis gūt laikposmā no lietojuma tiesību zuduma līdz to atjaunošanai.

40 Lai gan tādā situācijā, kāda Ungārijā pastāvēja pēc 2019. gada 21. maija sprieduma Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432), var ieviest – ar nolūku atlīdzināt zaudējumus, kuri katrai attiecīgajai personai nodarīti ar Savienības tiesību normu pārkāpumu, ko konstatējusi Tiesa, – standartizētu aprēķināšanas formulu, ar kuru ir iespējams katrā atsevišķā gadījumā aprēķināt maksājamo atlīdzinājuma summu, tomēr iedarbīguma princips, kas izklāstīts šā sprieduma 37. un 38. punktā, paredz, ka šāda formula ir izstrādājama tādējādi, lai ar to varētu aprēķināt atlīdzinājumu, kas ar pietiekamu precizitāti sedz negūto peļņu.

41 Taču, kā konstatējams lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, atlīdzināšanas mehānismā, kas ieviests ar 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./K pantu, atlīdzinājuma summas aprēķins ir balstīts uz aplūkojamās lauksaimniecības zemes vērtību tirgū lietojuma tiesību prettiesiskās dzēšanas laikā.

42 Kā vienprātīgi uzskata lietas dalībnieki, kas Tiesai iesnieguši apsvērumus, šī vērtība atbilst pārdošanas cenai, ko šo zemesgabalu īpašnieks būtu varējis iegūt attiecīgajos piedāvājuma un pieprasījuma apstākļos šīs dzēšanas laikā.

43 Kritērijs, kas 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./K pantā ir noteikts izmantošanai atlīdzinājuma apmēra aprēķinā, pats par sevi nedod iespēju aprēķināt lietojuma tiesību īpašnieka, kuram nodarīti zaudējumi, negūto peļņu. Proti, ieņēmumiem, ko tas būtu varējis gūt laikposmā no lietojuma tiesību zuduma līdz to atjaunošanai, apsaimniekojot vai iznomājot aplūkojamo lauksaimniecības zemi, nav tiešas saiknes ar cenu, ko šīs zemes īpašnieks būtu varēja saņemt no to pārdošanas lietojuma tiesību zuduma laikā.

44 Lai gan tādā situācijā kā pamatlietā aplūkojamā, kurā negūtā peļņa veido visus vai vismaz lielāko daļu lietojuma tiesību īpašniekam nodarītos zaudējumus, šāds atlīdzināšanas mehānisms praksē var novest pie atlīdzinājuma summas, kas vismaz daļēji sedz negūtās peļņas apmēru, tomēr iesniedzējtiesai vēl ir jāpārliecinās, vai kritērijs, uz kuru balstīts šis mehānisms, nedod iespēju pienācīgi novērtēt negūto peļņu un līdz ar to arī zaudējumus.

45 Tātad tāds atlīdzināšanas mehānisms kā 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./K pantā paredzētais praksē pārmērīgi sarežģī nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu, un šā iemesla dēļ tas nav saderīgs ar prasībām par pienācīgu atlīdzināšanu, kas izklāstītas šā sprieduma 36.–38. punktā.

46 Šo secinājumu neatspēko arī apstāklis, ko uzsvērusi Ungārijas valdība, ka 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./L pants ļauj personām, kurām nodarīti zaudējumi, vairāku attiecīgo zemesgabalu iezīmju dēļ lūgt papildu atlīdzinājuma piešķiršanu. Lai gan šīs iezīmes ir nozīmīgas negūtās peļņas novērtēšanai, tas nemaina secinājumu, par ko gan vēl būtu jāpārliecinās iesniedzējtiesai, ka minētā likuma 108./L pants atbildīgajai iestādei neuzliek pienākumu, nosakot atlīdzinājuma apmēru, ņemt vērā minētās iezīmes un tātad piešķirt personai, kurai nodarīti zaudējumi, atlīdzinājumu, kas lielāks par tā paša likuma 108./K pantā paredzēto atlīdzinājumu.

47 Šā sprieduma 45. punktā minēto secinājumu neatspēko arī tas, ka 2013. gada likuma 2021. gada redakcijā 108./N pantā ir paredzēta procentu samaksa, lai ņemtu vērā laiku, kas pagājis no lietojuma tiesību zuduma līdz atlīdzinājuma samaksai. Proti, ar šo normu principā ir paredzēts kompensēt inflāciju, tomēr nedz tās nolūks, nedz sekas nenodrošina, ka faktiski tiktu atlīdzināta negūtā peļņa.

48 Šajā gadījumā, neierobežojot attiecīgās dalībvalsts rīcības brīvību noteikt aprēķināšanas formulu, ar kuras palīdzību tiktu iegūts pienācīgs atlīdzinājums par zaudējumiem, attiecībā uz atlīdzinājuma novērtēšanu, kas iesniedzējtiesai jāveic saistībā ar strīdu pamatlietā, jānorāda, ka minētās tiesas iesniegtā skaitliskā informācija liecina, ka, izmantojot atlīdzināšanas mehānismu, kurā ņemta vērā attiecīgās lauksaimniecības zemes vērtība tirgū, var izrādīties pārmērīgi sarežģīti aprēķināt pienācīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem, ja nav iespējams ņemt vērā eventuālu ievērojamu šīs vērtības pieaugumu laikposmā no lietojuma tiesību zuduma līdz to atjaunošanai.

49 Ņemot vērā izklāstītos apsvērumus, atbilde uz uzdotajiem jautājumiem ir šāda: Savienības tiesību akti jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēta nekustamā īpašuma lietojuma tiesību īpašniekam nodarīto zaudējumu atlīdzināšana pēc tāda šo tiesību zuduma *ex lege* – kas nebija saderīgs ar LESD 63. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pantu – ar finansiālu atlīdzinājumu, kura aprēķins ir balstīts tikai uz šā īpašuma vērtību tirgū laikā, kad minētās tiesības tika dzēstas no zemesgrāmatas.

Par tiesāšanās izdevumiem

50 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Savienības tiesību akti jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēta nekustamā īpašuma lietojuma tiesību īpašniekam nodarīto zaudējumu atlīdzināšana pēc tāda šo tiesību zuduma *ex lege* – kas nebija saderīgs ar LESD 63. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pantu – ar finansiālu atlīdzinājumu, kura aprēķins ir balstīts tikai uz šā īpašuma vērtību tirgū laikā, kad minētās tiesības tika dzēstas no zemesgrāmatas.

[Paraksti]